

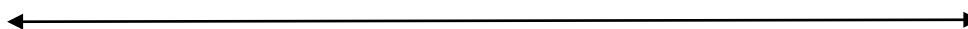

HET EXAMENREGLEMENT

(De septembermededelingen 2011-2012)

Bestemd voor T3, H4, AG4, AG5 en T4, H5 en AG6

www.einsteinlyceum.nl – info@einsteinlyceum.nl

openbare scholen voor voortgezet onderwijs Rotterdam.

Het college van bestuur van de Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam, gelet op het Eindexamenbesluit V.W.O. - H.A.V.O. - M.A.V.O. - V.B.O stelt vast het navolgende examenreglement voor de openbare scholen voor voortgezet onderwijs in Rotterdam.

A. ALGEMENE BEPALINGEN

ARTIKEL 1 BEGRIPSBEPALINGEN

In dit reglement wordt verstaan onder:

- de wet: deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs;
- Onze Minister: Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- inspectie: de inspectie, bedoeld in art. 113 en 114 van de wet;
- het bevoegd gezag: de Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR);
- directeur: de rector of directeur van een school;
- adjunct-directeur: de conrector of adjunct-directeur van een school;
- kandidaat: een ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen wordt toegelaten;
- gecommiteerde: een gecommiteerde als bedoeld in artikel 36 van het Eindexamenbesluit;
- school: een openbare dagschool voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, hoger algemeen voortgezet onderwijs, middelbaar algemeen voortgezet onderwijs of voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs;
- school voor V.W.O.: een gymnasium, een atheneum of een lyceum;
- examinerator: degene die belast is met het afnemen van het examen;
- eindexamen: een examen in de in de artikelen 11 tot en met 25 van het Eindexamenbesluit voorgeschreven vakken dan wel een aantal deeleindexamens dat tezamen een eindexamen vormt;
- schoolexamen: de onderdelen van het examen, waarvoor de school de opgaven aanlevert;
- centraal examen: de examens die landelijk worden afgelegd en centraal worden bepaald.
- examendossier: Het schoolexamen voor het v.w.o. en het h.a.v.o. bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door het bevoegd gezag gekozen vorm;
- vakken: vakken, deelvakken, intrasectorale programma's en andere programmaonderdelen;
- profielwerkstuk: het in artikel 4 bedoelde profielwerkstuk;
- sectorwerkstuk: het in artikel 4 bedoelde sectorwerkstuk;
- toets: een toets met schriftelijke of mondelinge vragen en opdrachten, of een praktische opdracht;
- deeleindexamen: een examen in één of meer van de voor het eindexamen voorgeschreven vakken;
- Staatsexamencommissie: een commissie bedoeld als in artikel 60 van de wet;
- Examencommissie: commissie gevormd uit personeelsleden uit de school, minimaal bestaande uit een voorzitter en een secretaris;
- herkansing: het opnieuw dan wel alsnog deelnemen aan een onderdeel/-delen van het centraal examen of het schoolexamen;
- herexamen: het opnieuw dan wel alsnog deelnemen aan door het bevoegd gezag aangegeven onderdelen van het examenprogramma;
- examenstof: de aan de kandidaat te stellen eisen;
- ouders: ouders, voogden of verzorgers.

In dit reglement wordt de aanduiding M.A.V.O./V.M.B.O. gebruikt. Dit sluit aan bij de schoolpraktijk, waarin de scholen die alleen de theoretische leerweg van het V.M.B.O. aanbieden, deze aanduiden als M.A.V.O.. Scholen met een breed V.M.B.O. aanbod spreken van V.M.B.O.-Theoretisch leerweg.

Vanwege de leesbaarheid is er in dit reglement gekozen voor de mannelijke persoonsvorm. Overal waar hij/hem staat, moet ook zij/haar gelezen worden.

ARTIKEL 2 TOELATING TOT HET EINDEXAMEN

1. De leerlingen van de school worden in de gelegenheid gesteld ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
2. De directeur kan tot het eindexamen kandidaten toelaten die niet als leerling van de school zijn ingeschreven, met inachtneming van artikel 2 van het Eindexamenbesluit.

ARTIKEL 3 AFNEMEN EINDEXAMEN

1. De directeur en de examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af.
2. De directeur wijst één van de personeelsleden van de school aan tot secretaris van het eindexamen.
3. De kandidaat wendt zich tot de examencommissie voor:
  - a) Algemene informatie over het examen
  - b) Aanvragen vrijstelling
  - c) Verzoeken om herkansing en herexamen schoolexamen
  - d) Verzoeken om herkansing centraal examen
  - e) Inzage in examenwerk
  - f) Verklaringen over een afgelegd examen
  - g) Verzoeken om afwijking van de wijze van examineren
  - h) Verzoeken om spreiding van het examen

ARTIKEL 4 INDELING EINDEXAMEN

1. Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.
2. Het schoolexamen v.w.o. en h.a.v.o. omvat mede een profielwerkstuk. Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen en dat betrekking heeft op één of meer vakken van het eindexamen.
3. Het schoolexamen v.m.b.o. voor zover het betreft de theoretische leerweg, genoemd in artikel 10 van de wet, en de gemengde leerweg, genoemd in artikel 10d van de wet, omvat mede een sectorwerkstuk. De volzin van het tweede lid is van overeenkomstige toepassing. Het sectorwerkstuk heeft betrekking op een thema uit de sector waarin de leerling het onderwijs volgt.

1. De directeur kan maatregelen nemen indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het schoolexamen of van het centraal examen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt of zonder geldige reden afwezig is.
2. De maatregelen bedoeld in het eerste lid die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, kunnen zijn:
  - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen.
  - b. het alsnog afronden van enig onderdeel van het schoolexamen, dat niet met een cijfer wordt beoordeeld, ten koste van een herkansingsmogelijkheid.
  - c. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan één of meer zittingen van het schoolexamen of het centraal examen.
  - d. het ongeldig verklaren van één of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
  - e. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de directeur aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op één of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in het volgende tijdvak van het centraal eindexamen, dan wel ten overstaan van de staatsexamencommissie.
3. Een examiner kan passende maatregelen van minder vergaande aard aan de directeur voorstellen ten aanzien van de kandidaat die zich tijdens het schoolexamen niet gedraagt zoals redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.
4. Onder onregelmatigheden wordt onder meer verstaan:
  - indien een kandidaat een praktische opdracht niet inlevert op de uiterste inleverdatum
  - indien een kandidaat ten behoeve van een mondeling schoolexamen op een in het pta of bijlagen van het pta vermeld tijdstip geen leesdossier inlevert;
  - indien een kandidaat ten behoeve van een mondeling schoolexamen een definitieve lijst inlevert, die niet aan de gestelde eisen voldoet;
  - indien een kandidaat een handelingsdeel op de vastgestelde einddatum niet “naar behoren” heeft afgerond;
  - (andere) onregelmatigheden die beschreven worden in het schoolreglement.
5. Indien er sprake is van diefstal, verlies of fraude van onderdelen van het examendossier - zolang deze nog niet beoordeeld zijn -, die door de leerlingen worden beheerd, zullen de betreffende onderdelen opnieuw moeten worden gemaakt.
6. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede of derde lid wordt genomen, hoort de directeur de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De directeur deelt zijn beslissing, met redenen omkleed, mee aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. De schriftelijke mededeling wordt aangetekend verzonden en hierin wordt tevens gewezen op het bepaalde in het zevende lid. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.

De kandidaat kan tegen een beslissing van de directeur in beroep gaan bij de commissie van beroep eindexamens. Deze commissie bestaat uit drie leden, die benoemd zijn door het bevoegd gezag, in overleg met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad voortgezet onderwijs en het College van Schoolleiders van het openbaar voortgezet onderwijs te Rotterdam.

7. Het beroep moet binnen drie werkdagen nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de commissie ingesteld worden. Een afschrift van het beroepsschrift dient te worden gezonden naar de directeur. Indien een kandidaat in beroep gaat tegen een uitsluiting van het schoolexamen c.q. het centraal examen of een gedeelte daarvan, dan is hij gerechtigd - hangende het besluit van de commissie van beroep - aan nog volgende zittingen van het schoolexamen of het centraal examen deel te nemen. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mee aan de kandidaat - indien deze minderjarig is aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat- en aan de directeur en aan de inspectie.

Het adres van de Commissie van Beroep Eindexamen is:

Commissie van Beroep Eindexamen
t.a.v. de secretaris
Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam
Postbus 23058
3001 KB Rotterdam

ARTIKEL 6 GEHEIMHOUDING

Een ieder die betrokken is bij de uitvoering van dit reglement en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot bekendmaking verplicht of uit zijn taak bij de uitvoering van dit reglement de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

B. INHOUD VAN HET EXAMEN

ARTIKEL 7 EINDEKAMENVAKKEN

1. De kandidaten kiezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 7 tot en met 25 van het "Eindexamenbesluit" in welke vakken zij eindexamen willen afleggen. Voor leerlingen geldt deze keuze voor zover het bevoegd gezag, al dan niet in samenwerking met het bevoegd gezag van een of meer andere scholen, hen in de gelegenheid heeft gesteld zich op het examen in die vakken voor te bereiden. Voor wie niet als leerling is ingeschreven geldt deze keuze voor zover het bevoegd gezag hen tot het examen in die vakken toelaat.
2. De kandidaten kunnen voor zover het bevoegd gezag hun dat toestaat, in meer vakken examens afleggen dan in de vakken die ten minste tezamen een eindexamen vormen.

ARTIKEL 8 PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING

1. Jaarlijks vóór 1 oktober wordt per school een programma van toetsing en afsluiting vastgesteld. Dit programma bestaat uit twee delen:
  - a. een algemeen gedeelte waarin in ieder geval vermeld staat:
    - regeling in geval van verhindering of te laat komen, als bedoeld in artikel 11 van dit reglement;
    - regeling in geval van herkansing als bedoeld in artikel 12 van dit reglement;
    - de geschillenprocedure als bedoeld in artikel 14 van dit reglement.
  - b. een gedeelte met de regelingen per vak, waarin in ieder geval zijn opgenomen:
    - het programma per vak, gespecificeerd per onderdeel;
    - de wijze waarop wordt getoetst en de duur van de toetsen;
    - de wijze waarop elk onderdeel beoordeeld wordt;
    - de weging van de onderdelen van het schoolexamen en de berekening van het eindresultaat.
2. Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden door de directeur vóór 1 oktober toegezonden aan de inspecteur en ter inzage gelegd voor de kandidaten.
3. Op een door de directeur te bepalen tijdstip vóór 1 oktober krijgen alle kandidaten een programma van toetsing en afsluiting uitgereikt.
4. In zowel V.W.O., H.A.V.O. als M.A.V.O./V.M.B.O. wordt voor de School Examen Onderdelen per betreffend leerjaar een programma van toetsing en afsluiting vastgesteld. De leerlingen dienen dan vóór 1 oktober van dat leerjaar het betreffende pta te ontvangen.

ARTIKEL 9 INRICHTING SCHOOLEXAMEN

1. Het schoolexamen strekt zich uit over alle vakken waarin de kandidaat examen aflegt, met uitzondering van het vak "Kunst Algemeen". Voor dit vak is er alleen een centraal examen.
2. Het schoolexamen in de examenvakken wordt gehouden overeenkomstig hetgeen voor elk vak afzonderlijk in het programma van toetsing en afsluiting is aangegeven. Het schoolexamen wordt in een examendossier vastgelegd.
3. Het schoolexamen H.A.V.O. en M.A.V.O./V.M.B.O. kan gespreid zijn over twee schooljaren en het schoolexamen V.W.O. is gespreid over drie schooljaren.
4. Het schoolexamen voor een vak waarin ook centraal examen wordt afgelegd wordt afgesloten uiterlijk een week voor aanvang van het eerste tijdvak bedoeld in artikel 37 van het Examenbesluit. In een uitzonderlijk geval kan de directeur een kandidaat, die het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor het begin van het eerste tijdvak, toestemming verlenen het schoolexamen in dat vak af te sluiten voor het centraal examen in dat vak, doch na aanvang van het eerste tijdvak.
5. Voor M.A.V.O./V.M.B.O. geldt, dat het schoolexamen voor de vakken waarin geen centraal examen wordt afgelegd en, voor zover van toepassing, het sectorwerkstuk uiterlijk moeten zijn afgesloten op een datum gelegen na de

aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen, doch uiterlijk een week voordat de uitslag wordt vastgesteld.

6. Als een kandidaat het schoolexamen voor een of meer vakken van het centraal examen door buitengewone omstandigheden niet op tijd heeft afgerond, wordt hij uitsluitend voor die vakken verwezen naar het tweede en eventueel het derde tijdvak.
7. Van iedere beoordeling die bij het behalen van het eindoordeel over een kandidaat meetelt, stelt de examinerende kandidaat zo spoedig mogelijk in kennis.
8. Het cijfer van een toets wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopend van 1 tot en met 10 met daartussen liggende cijfers met één decimaal. Het eindcijfer van het schoolexamen (eveneens uit een schaal van 1 tot en met 10 met daartussen liggende cijfers met één decimaal) is het gewogen gemiddelde van beoordelingen voor de verschillende proeven waaruit het schoolexamen van een vak bestaat.

In het programma van toetsing en afsluiting is per vak een regeling opgenomen, waarbij aan de beoordelingen van de verschillende onderdelen een bepaald gewicht wordt toegekend. Indien het gemiddelde een cijfer van twee decimalen is, wordt het cijfer op één decimaal nauwkeurig afgerond, met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd, indien de tweede decimaal vóór de afronding 5 of hoger was.

Als het een vak betreft dat geen CS(P)E kent, dan wordt het decimaallose eindcijfer als volgt bepaald. Het cijfer voor de komma wordt met 1 verhoogd als de afgeronde eerste decimaal 5 of hoger was.

Indien een kandidaat in één vak door twee of meer leraren is geëxamineerd, bepalen deze in onderling overleg het cijfer voor de toets van het schoolexamen. Komen zij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van de beoordelingen door ieder van hen.

9. In afwijking van het achtste lid, worden, waar het een profielenopleiding betreft, het (deel)vak culturele en kunstzinnige vorming 1 en het (deel)vak lichamelijke opvoeding 1 uit het gemeenschappelijk deel, alsmede waar het een leerwegenopleiding betreft het sectorwerkstuk, beoordeeld met "voldoende" of "goed". Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende deelvakken resp. het desbetreffende sectorwerkstuk, zoals blijkt uit het examendossier.
10. In afwijking van het achtste lid wordt het sectorwerkstuk in het M.A.V.O./V.M.B.O. beoordeeld met "voldoende" of "goed". Deze beoordeling geschiedt op de grondslag van het genoegzaam voltooien van het profielwerkstuk, zoals blijkt uit het examendossier.

ARTIKEL 10 EXAMENDOSSIER

1. Het schoolexamen voor het v.w.o., het h.a.v.o. en het M.A.V.O./V.M.B.O. bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door het bevoegd gezag gekozen vorm.
2. Het beheer van het examendossier is als volgt geregeld:
  - a. De examencommissie is verantwoordelijk voor het centraal beheer per leerling van de gevolgde vakken met de bijbehorende studielast en resultaten
  - b. De kunstdocent/-coördinator is gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van het kunstdossier.
  - c. De docent Nederlands is gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van het dossier geïntegreerd literatuuronderwijs.
  - d. De docenten Nederlands en Moderne Vreemde talen zijn gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van het lees- en schrijfdossier van hun vak.

- e. De vakdocenten zijn gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van rapportages, schriftelijke toetsen, werkstukken en fotovideomateriaal van niet te archiveren werkstukken van leerlingen vanaf het moment dat de leerling deze ter beoordeling aanbiedt tot het moment dat deze aan de leerlingen worden geretourneerd, en de resultaten zijn geautoriseerd.
- f. Als leerlingen en/of ouders niet reclameren binnen 5 werkdagen na het uitkomen van een rapportage, dan is daarmee de autorisatie een feit.

ARTIKEL 11   TE LAAT KOMEN EN VERHINDERING

1.
  - a. Alle kandidaten zijn verplicht, alle voor hen vastgestelde onderdelen van het schoolexamen af te leggen.
  - b. Als een kandidaat zich aan enig onderdeel van het schoolexamen onttrekt of zonder geldige reden bij een onderdeel van het schoolexamen afwezig is, dan is er sprake van een onregelmatigheid en zijn de bepalingen van artikel 5 van dit reglement van toepassing.
2. Een kandidaat dient ervoor te zorgen, dat hij bij elk onderdeel van het schoolexamen van elk van zijn eindexamenvakken op tijd aanwezig is.
3. Indien een kandidaat - om welke redenen dan ook- te laat komt of absent is - bij een onderdeel of onderdelen van het schoolexamen, dan kan hij betreffend(e) onderdeel/onderdelen opnieuw afleggen ten koste van een herkansingsmogelijkheid.
4. Aan niet afgelegde onderdelen wordt het cijfer 1 toegekend.
5. Nadere bepalingen bij te laat komen:
  - a. komt een kandidaat te laat bij een schriftelijk onderdeel van het schoolexamen dan mag hij uiterlijk tot een half uur na aanvang nog worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de andere kandidaten geldt. Bij te laat komen van meer dan een half uur mag de kandidaat niet meer worden toegelaten.
  - b. komt een kandidaat te laat bij de voorbereiding van een mondeling af te leggen onderdeel dan mag hij in de resterende tijd zich alsnog voorbereiden. Verschijnt hij in het geheel niet bij de voorbereiding, dan moet het onderdeel zonder voorbereiding worden afgelegd;
  - c. bij te laat komen bij een mondeling onderdeel of luistertoets van het schoolexamen dan wordt dit niet meer afgenomen.
  - d. in gevallen waarbij melding wordt gedaan aan de directeur beslist deze over de verdere gang van zaken.
6. Indien een kandidaat door ziekte of een andere dwingende reden, niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn wettelijke vertegenwoordiger, absoluut verhinderd is aan een onderdeel van het schoolexamen deel te nemen, stelt hij of zijn wettelijke vertegenwoordiger de directeur of de secretaris van het eindexamen van de afdeling waartoe de betrokken kandidaat behoort, zo vroeg mogelijk vóór de aanvang van bedoelde toets, of ander onderdeel van het schoolexamen, in kennis van deze verhindering en de reden(en) daarvoor. Deze -mededeling moet zo spoedig mogelijk worden gevolgd door een aan de directeur gerichte ondertekende brief, die binnen vijf dagen ontvangen moet zijn. En waarin in vermeld staan:
  - a. naam en adres van de kandidaat;
  - b. datum van de gemiste proef en het desbetreffende vak;

- c. de reden van de absentie/verhinderings;
  - d. bij ziekte of ongeval: naam, adres en telefoonnummer van de geconsulteerde arts;
  - e. in geval van een andere dringende reden voor de absentie dan ziekte of ongeval: een duidelijke omschrijving van die reden of oorzaak.
7. Indien het bericht van verhindering als bedoeld in lid 6 niet vóór de aanvang van het onderdeel van het schoolexamen wordt gegeven, dient de kandidaat of diens wettelijke vertegenwoordiger tevens genoegzame bewijzen te leveren van de onmogelijkheid vóór de aanvang van het onderdeel van het schoolexamen bedoeld bericht te geven; zonder deze bewijzen wordt de afwezigheid gezien als een onregelmatigheid. (zie ook lid 1 van dit artikel).
8. De directeur kan voor het beoordelen van de geldigheid van de reden van de absentie het overleggen van nadere bewijsstukken verlangen.
- Bijv.:In geval van ziekmelding van een kandidaat heeft de kandidaat de verplichting een consultatiebewijs van de behandelend geneesheer te tonen en heeft de directeur het recht een controlerend geneesheer in te schakelen, dan wel een huisbezoek bij de betreffende kandidaat af te (laten) leggen.
9. De directeur of de secretaris van het eindexamen onderzoekt de mogelijkheid de kandidaat volgens de geldende regels op de vastgestelde tijd, doch op een andere dan de vastgestelde plaats het onderdeel van het schoolexamen te laten afleggen; is naar zijn oordeel deze mogelijkheid in redelijkheid aanwezig, dan wordt aan de kandidaat geen uitstel van bedoeld onderdeel van het schoolexamen toegestaan.
10. Indien de directeur ervan overtuigd is dat de kandidaat geen mogelijkheid had om een onderdeel van het schoolexamen op de vastgestelde plaats en tijd af te leggen, dan wordt de kandidaat de gelegenheid geboden een extra herkansing voor het betreffende onderdeel op een ander moment af te leggen.
11. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de toezichthouder of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten. Indien de kandidaat het werk na enige tijd hervat, kan na overleg met de directeur of de secretaris van het examen, de gemiste tijd aan het einde van de zitting worden ingehaald.
- Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten behoudt het tot dan toe gemaakte werk zijn geldigheid.
- Uitsluitend in bijzondere gevallen kan de directeur het gemaakte werk ongeldig verklaren.
- Een kandidaat die vóór de zitting onwel is, dient altijd contact met de examencommissie op te nemen over wel of geen deelname aan de zitting.
- Een kandidaat die tijdens de zitting onwel wordt dient dit altijd aan de surveillant te melden. Zonder deze melding kan achteraf beroep op onwel zijn niet worden geaccepteerd.
12. In bijzondere gevallen kan de directeur besluiten een in de schoolexamenregeling vastgesteld onderdeel van het schoolexamen uit te stellen voor alle daarbij betrokken kandidaten.
13. Indien een kandidaat door ziekte of andere externe factoren niet in staat is een praktische opdracht op de uiterste inleverdatum in te leveren, kan in overleg met de betrokken docent en de secretaris van het eindexamen een andere uiterste inleverdatum vastgesteld worden. Hierbij is artikel 11.6 van dit reglement van toepassing.
14. Technische mankementen (bijv. defecte printers) gelden niet als excuus voor het te laat inleveren.

1.
  - a. Een kandidaat die examen v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o./ v.m.b.o. aflegt, heeft het recht aan herkansingen voor het schoolexamen deel te nemen.
  - b. Het aantal herkansingen per leerjaar bedraagt minimaal 1 en maximaal 15 % van het totale aantal herkansbare toetsen. De school bepaalt binnen deze marge het aantal herkansingen per leerjaar en de school bepaalt onder welke voorwaarden deze herkansingen kunnen worden afgelegd. Dit aantal herkansingen en de geldende voorwaarden worden vermeld in het pta van dit jaar.
  - c. Indien een kandidaat geen gebruik maakt van de herkansingen in een leerjaar, vervalt het recht op deze herkansingen na het afsluiten van het desbetreffende leerjaar.
  - d. In bijzondere gevallen kan de directeur extra herkansingen toekennen.
2.
  - a. Als een kandidaat voor enig onderdeel van het schoolexamen aan een herkansing deelneemt, wordt bij de bepaling van het eindcijfer voor het schoolexamen voor het desbetreffende vak de hoogste van de beoordelingen meegeteld.
  - b. de kandidaat moet zelf op de in het tijdschema examenklassen aangegeven tijd schriftelijk te kennen geven, dat hij voor een herkansing, overeenkomstig de onder 1. genoemde voorwaarden, in aanmerking wil komen;
  - c. de directeur bepaalt, zo nodig na overleg met de examinerator van het desbetreffende vak, op welk tijdstip de herkansing voor een bepaald onderdeel van dat vak zal plaatsvinden. Dit tijdstip wordt tijdig aan de belanghebbende kandidaten meegedeeld.
3.
  - a. Onverminderd artikel 11 sub 1.b en artikel 12 sub 1 en 2, kan de kandidaat een vak, waarin alleen een schoolexamen wordt afgelegd, opnieuw afleggen middels een herexamen, indien hij voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan 6.

Het aantal af te leggen herexamens wordt door de school bepaald. Dit aantal herexamens wordt vermeld in het pta. Het herexamen omvat door de directeur aangegeven onderdelen van het examenprogramma.
  - b. De directeur stelt vast hoe het cijfer van het herexamen wordt bepaald, waarbij de cijfers van die toetsen van het eerder afgelegde schoolexamen worden betrokken die betrekking hadden op niet tot het herexamen behorende onderdelen van het examenprogramma.
  - c. Het hoogste van de twee cijfers behaald bij 1. het herexamen in een vak en 2. bij het eerder afgelegde schoolexamen in dat vak geldt als eindcijfer voor dat vak.
  - d. Het eerste tot en met derde lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de kandidaat die deeleindexamen aflegt.

1. Voor de aanvang van het centraal examen maakt de directeur aan de kandidaat bekend, voor zover van toepassing:
  - a. welke eindcijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen,
  - b. de eindbeoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, en
  - c. de eindbeoordeling van het profielwerkstuk of het sectorwerkstuk

---

ARTIKEL 14**BELEMMERINGEN EN GESCHILLENREGELING**

1. Indien een kandidaat tijdens de afname van een onderdeel van het schoolexamen meent te worden benadeeld door belemmeringen zoals het uitvallen van een koptelefoon bij een luistertoets of een onjuiste vraagstelling in de opgaven, dient hij dit te melden bij de surveillant. Indien een belemmering na afloop van het onderdeel wordt geconstateerd, dan dient de kandidaat dit zo spoedig mogelijk te melden bij de betrokken leraar/examinator.
2. Na melding aan de surveillant respectievelijk de leraar/examinator worden na het onderzoek zo nodig maatregelen getroffen.
3. Een kandidaat die het niet eens is met de getroffen maatregelen dan wel om andere redenen het niet eens is met de gang van zaken bij een bepaald onderdeel van het schoolexamen, kan binnen twee schooldagen schriftelijk bezwaar indienen bij de directeur.
4. De directeur doet binnen vijf schooldagen na de indiening uitspraak, nadat hij alle betrokkenen heeft gehoord. Hij stelt onverwijld de desbetreffende kandidaat schriftelijk op de hoogte van zijn uitspraak, onder vermelding van de mogelijkheid tot beroep bij de Commissie van Beroep als bedoeld in artikel 5, lid 6 van dit reglement. Dit beroep moet worden ingesteld binnen drie schooldagen. Tevens stelt hij de examinerator op de hoogte.

ARTIKEL 15**UITSTEL**

Uitstel voor het maken van onderdelen van het schoolexamen om andere redenen dan ziekte kan uitsluitend in bijzondere gevallen worden verleend. Onverminderd blijft dan artikel 11 sub 1.b geldig. Verzoeken daartoe worden zo spoedig mogelijk ingediend bij de secretaris van het eindexamen. De directeur beslist op dit verzoek.

ARTIKEL 16**VERVANGING DIRECTEUR**

Ten aanzien van de door de directeur te nemen beslissingen kan hij zich laten vervangen.

D. REGELING VAN HET CENTRAAL EXAMEN

ARTIKEL 17**CENTRAAL EXAMEN**

Het centraal examen wordt afgenomen conform het bepaalde in Hoofdstuk IV en V van het Eindexamenbesluit.

ARTIKEL 18**VERHINDERING BIJ CENTRAAL EXAMEN**

1. Indien een kandidaat om een geldige reden ter beoordeling van de directeur is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen op ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de desbetreffende staatsexamencommissie zijn examen te voltooien.

3. De kandidaat meldt zich zo spoedig mogelijk door tussenkomst van de directeur aan bij de voorzitter van de desbetreffende staatsexamencommissie. In dat geval deelt de directeur aan de commissie mee welke cijfers de kandidaat voor het schoolexamen en het eventuele reeds afgelegde gedeelte van het centraal examen heeft behaald, alsmede, wanneer dat zich voordoet:
  - a. dat ten behoeve van de kandidaat op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit, tweede lid, toestemming is verleend dat met betrekking tot het vak Nederlandse taal en letterkunde dan wel tot het vak Nederlandse taal of tot enig vak, waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften gegeven bij of krachtens het Eindexamenbesluit;
  - b. dat ten behoeve van de gehandicapte kandidaat op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit, eerste lid, toestemming is verleend dat hij het centraal examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan zijn mogelijkheden.
4. Na afloop van het derde tijdvak deelt de staatsexamencommissie het resultaat mee aan de directeur.

ARTIKEL 19   REGELS OMTRENT HET CENTRAAL EXAMEN

1. De directeur zorgt er voor, dat de opgaven van het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van het examen waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd.
2. Voor de aanvang van elk examen controleert de directeur, of de door hem aangewezen vervanger, of elke kandidaat aanwezig is.
3. De directeur van de school wijst per 25 kandidaten tenminste één toezichthouder aan, met dien verstande dat in elk lokaal of examenruimte waar het werk gemaakt wordt tenminste twee toezichthouders aanwezig zijn.
4. Na het openen van de envelop(pen) met opgaven mag geen enkele mededeling over het werk aan de kandidaten worden gedaan, tenzij mededelingen door het CEVO aan de school zijn verstrekt.
5. Zij die bij het examen toezicht houden, maken over het verloop van het examen een proces-verbaal op.
6. Bij de aanvang van het examen worden de zich op de envelop(pen) bevindende en daarvoor aangewezen gegevens door de directeur of diens vervanger opgelezen. Nadat deze gegevens in orde zijn bevonden, opent hij de envelop(pen) in tegenwoordigheid van de kandidaten. Indien niet alle kandidaten in één examenruimte kunnen worden geplaatst, geschiedt het openen in één der voor dit examen bestemde lokalen.
7. Onmiddellijk na het openen van de envelop(pen), worden de opgaven uitgedeeld en heerst er absolute stilte.
8. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de examen-zitting tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert het werk in uiterlijk op het aangegeven eindtijdstip van deze examenzitting.
9. Gedurende het eerste uur van de examenzitting mogen de kandidaten het examenlokaal niet verlaten. Evenmin is dit het laatste kwartier van de examenzitting toegestaan.
10. Gedurende het examen worden de opgaven niet buiten de examenlokalen gebracht.
11. Indien de minister nadere richtlijnen ten aanzien van de in het voorgaande lid aangegeven handelwijze verstrekt, dan wordt gehandeld naar deze richtlijnen.
12. Het werk wordt gemaakt op papier, gewaarmerkt en verstrekt door de school, tenzij door de commissie belast met de vaststelling van de opgaven ander papier verstrekt wordt. Dit geldt ook voor kladpapier.

13. De kandidaat vermeldt zijn naam en examenummer op het verstrekte papier, links boven het examenummer, rechtsboven de naam.
14.
  - a. Het gebruik van boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is de kandidaat verboden met uitzondering van die waarvan het gebruik door de centrale examencommissie vaststelling opgaven is toegestaan. Deze boeken, logaritmetafel, tabellen en andere hulpmiddelen zijn in het examenlokaal aanwezig en worden in het examenlokaal onderzocht;
  - b. Het meenemen in het examenlokaal van andere dan de toegestane boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is verboden;
  - c. In het examenlokaal mogen geen jassen en tassen worden meegenomen. Hetzelfde geldt voor elektronische communicatiemiddelen. Op de tafels mogen geen etuis of hoezen van rekenmachines aanwezig zijn.
15.
  - a. Gedurende het examen is het de kandidaat niet toegestaan zich zonder toestemming van degenen die toezicht houden, het examenlokaal te verlaten;
  - b. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de directeur of de door hem aangewezen vervanger of de kandidaat het werk mag hervatten. Indien dat zo is, kan de gemiste tijd aan het eind van de zitting worden ingehaald. Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten, kan de directeur beslissen dat het gemaakte werk ongeldig is. De kandidaat mag dan in het tweede tijdvak dan wel het derde tijdvak van het centraal examen in het gemiste (onderdeel van een) vak opnieuw examen doen.
16. De kandidaat levert zijn werk in bij één van de toezichthouders. Aan het eind van de zitting controleert één van de toezichthouders of alle kandidaten hun werk hebben ingeleverd.
17. Voor aanvang van het examen maakt de directeur de kandidaten nadrukkelijk opmerkzaam op de voorschriften vastgelegd in dit examenreglement.
18. Indien een kandidaat zich bij het schriftelijk examen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt, kan de directeur hem de (verdere) deelneming aan het schriftelijk examen ontzeggen, dan wel minder vergaande maatregelen nemen. Indien de onregelmatigheid wordt ontdekt na afloop van het schriftelijk examen, kunnen de directeur en de betrokken examiner(en) gezamenlijk de kandidaat het diploma en de cijferlijst onthouden of kunnen zij bepalen dat aan de betrokken kandidaat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen.
19. Indien de directeur en de examiner(en) besluiten een nieuw examen te laten afleggen, dient dit te geschieden door verwijzing naar het tweede of derde tijdvak.
20. Aan het einde van de zitting blijven de kandidaten zitten, totdat een toezichthouder het sein geeft om op te staan en het examenlokaal te verlaten.

ARTIKEL 20

CORRECTIE CENTRAAL EXAMEN

1.
  - a. De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en een exemplaar van de correctievoorschriften van het examen toekomen aan de examiner in het desbetreffende vak.
  - b. De examiner kijkt het werk na en bepaalt de score aan de hand van de correctievoorschriften.
2.
  - a. De directeur doet de van de examiner ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de correctievoorschriften en het proces-verbaal toekomen aan de betrokken gecommiteerde.
  - b. De gecommiteerde beoordeelt het werk onder toepassing van de regels voor het bepalen van de score.

ARTIKEL 21

A. VASTSTELLING SCORE EN CIJFER CENTRAAL EXAMEN

1. De examiner en de gecommiteerde dan wel de tweede examiner, bedoeld in artikel 41 a, tweede lid van het Eindexamenbesluit, stellen in onderling overleg de score voor het centraal examen vast. Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.
2. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen in een vak vast op grond van de score, bedoeld in het eerste lid, en met inachtneming van de regels, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet College voor examens.

B. EINDCIJFER EINDEXAMEN

1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De directeur bepaalt het eindcijfer op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Voor de basisberoepsgerichte leerweg geldt hier een bijzondere regeling.
3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is gehouden, is het cijfer van het schoolexamen tevens het eindcijfer.

ARTIKEL 22 VASTSTELLING UITSLAG

1. De directeur en de secretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 49 van het Eindexamenbesluit.
2. De directeur en de secretaris van het eindexamen stellen uit alle eindcijfers van de vakken waarin de kandidaat examen heeft afgelegd een lijst op, zodanig dat de op de lijst vermelde vakken een eindexamen vormen als bedoeld in de artikelen 11 tot en met 25 van het Eindexamenbesluit dat voldoet aan het bepaalde in artikel 49 van het Eindexamenbesluit.
3. Indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen, betrekken de directeur en de secretaris van het eindexamen het eindcijfer van één of meer vakken niet bij de bepaling van de uitslag, na overleg met de kandidaat.

ARTIKEL 23. UITSLAG

A. VMBO

1. De kandidaat die eindexamen v.m.b.o. heeft afgelegd, is geslaagd indien het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is en hij tevens:

- a. voor ten hoogste één van zijn examenvakken het eindcijfer 5 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger, of
  - b. voor ten hoogste één van zijn examenvakken het eindcijfer 4 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger waarvan ten minste één 7 of hoger, of
  - c. voor twee van zijn examenvakken het eindcijfer 5 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger waarvan ten minste één 7 of hoger.
2. Voor de toepassing van het eerste lid, onderdelen a, b en c, wordt het eindcijfer van het afdelingsvak of intersectorale programma in de basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerweg meegerekend als twee eindcijfers.
  3. In aanvulling op het eerste lid geldt tevens dat voor de vakken lichamelijke opvoeding en het kunstvak uit het gemeenschappelijk deel en in de gemengde en de theoretische leerweg voor het sectorwerkstuk de kwalificatie «voldoende» of «goed» is behaald.
  4. In afwijking van het eerste en derde lid, is de kandidaat die eindexamen v.m.b.o. heeft afgelegd ter afsluiting van een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de wet, geslaagd indien hij zowel voor het vak Nederlandse taal als voor het beroepsgerichte programma het eindcijfer 6 of hoger heeft behaald. Indien de vakken waarin examen is afgelegd, tezamen een eindexamen vormen van de basisberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, zijn het eerste tot en met derde lid van overeenkomstige toepassing.

B. HAVO / VWO

5. De kandidaat die eindexamen v.w.o. of h.a.v.o. heeft afgelegd, is geslaagd, indien het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is en
  - a. indien hij tevens:
    - 1°. voor al zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
    - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
    - 3°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, dan wel
    - 4°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald dan wel voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald, en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt,
  - b. indien geen van de eindcijfers van onderdelen, genoemd in het zesde lid, lager is dan 4, en
  - c. indien de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, zijn beoordeeld als «voldoende» of «goed».
6. Bij de uitslagbepaling volgens het vijfde lid wordt het gemiddelde van de eindcijfers van ten minste de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: maatschappijleer en het profielwerkstuk en voor v.w.o. ook algemene natuurwetenschappen. Het bevoegd gezag kan daaraan toevoegen:

- a. literatuur, als onderdeel van alle afzonderlijke moderne talen, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, literatuur voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van de desbetreffende taal en literatuur,
  - b. klassieke culturele vorming, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, klassieke culturele vorming voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van Latijnse taal en literatuur en Griekse taal en literatuur,
  - c. algemene natuurwetenschappen in het h.a.v.o.,
  - d. bij bijzondere scholen: godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs geen onderdeel is van het eindexamen, tenzij Onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend met toepassing van artikel 11, eerste lid, onder c, artikel 12, eerste lid, onder c, of artikel 13, eerste lid, onder c van het Eindexamenbesluit.
7. Indien het bevoegd gezag toepassing geeft aan de tweede volzin van het zesde lid, wordt in het examenreglement, bedoeld in artikel 31, vermeld welk onderdeel of welke onderdelen worden toegevoegd.
  8. De directeur bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het zesde lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
  9. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag is vastgesteld, maakt de directeur deze schriftelijk aan iedere kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 51 van het eindexamenbesluit bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 51, eerste lid, geen toepassing vindt.

ARTIKEL 24.

HERKANSING CENTRAAL EXAMEN

1. De kandidaat heeft voor één vak van het eindexamen waarin hij reeds examen heeft afgelegd, nadat ingevolge artikel 49, negende lid van het Eindexamenbesluit, de eindcijfers zijn bekendgemaakt, het recht om in het tweede tijdvak of, indien artikel 45, eerste lid, van toepassing is, in het derde tijdvak, opnieuw deel te nemen aan het centraal examen of aan het schriftelijk gedeelte van het centraal examen in een beroepsgericht programma, met dien verstande dat indien het betreft het eindexamen van de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg in het v.m.b.o., dit recht eveneens bestaat voor het praktisch gedeelte van het centraal examen in een beroepsgericht programma, af te nemen door het bevoegd gezag aansluitend aan het eerste tijdvak of in het tweede tijdvak. De herkansing van het praktisch gedeelte van het centraal examen bestaat uit het opnieuw afleggen van deze toets of van een of meer onderdelen daarvan.
2. De kandidaat stelt de directeur voor een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
4. Na afloop van de herkansing in het laatste leerjaar wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van artikel 48 van het Eindexamenbesluit en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
5. Na afloop van een herkansing in het voorlaatste leerjaar wordt het eindcijfer schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.

6. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de vakken waarin in een examenjaar deeleindexamen is afgelegd. De kandidaat die in een examenjaar zowel eindexamen als een of meer deeleindexamens aflegt, oefent het in het eerste lid bedoelde recht per examenjaar ten hoogste eenmaal uit.

ARTIKEL 25

DIPLOMA EN CIJFERLIJST

1. Onze minister stelt het model van de cijferlijst vast.
2. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd, een volgens welomschreven voorschriften ingevulde cijferlijst uit.
3. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat, daaronder mede begrepen de kandidaat die zijn eindexamen met gunstig gevolg heeft voltooid ten overstaan van de staatsexamencommissie, een diploma uit, waarin het profiel of de profielen zijn vermeld die bij de uitslag zijn betrokken. Op het diploma v.m.b.o. is de leerweg vermeld die bij de uitslag is betrokken.
4. Voorzitter en secretaris van de Examencommissie tekenen de diploma's en de cijferlijsten.

E. OVERIGE BEPALINGEN

ARTIKEL 26 AFWIJKING WIJZE VAN EXAMINEREN

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
  - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake kundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,
  - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten,
  - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar besluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
3. De directeur kan toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, tot het vak Nederlandse taal of tot enig vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit. Voor zover wordt afgeweken van de voorschriften wordt deze afwijking meegedeeld aan de inspectie. De afwijking kan voor zover het centraal examen betreft, slechts bestaan uit een verlenging van de duur van de toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming voor het gebruik van een verklarend woordenboek van de Nederlandse taal.

ARTIKEL 27 AANVULLEND REGLEMENT

De directeur van de school kan een aanvullend reglement opstellen dat geacht wordt deel uit te maken van dit examenreglement. Dit aanvullend reglement bevat aanvullende voorschriften en informatie ten behoeve van allen die betrokken zijn bij het examen dat wordt afgenomen door de school. Deze voorschriften mogen niet in strijd zijn met het Examenbesluit noch met dit reglement, voor zover dat wel het geval is prevaleren de hiervoor genoemde regelingen.

ARTIKEL 28 BEWAREN EXAMENWERK

1. Het werk van het centraal examen van de kandidaten en de lijsten bedoeld in artikel 56 van het Eindexamenbesluit worden gedurende zes maanden na vaststelling van de uitslag bewaard door de directeur en ligt ter inzage voor belanghebbende. Na afloop van deze periode wordt het werk vernietigd.
2. Een exemplaar van de lijst, bedoeld in artikel 56 van het Eindexamenbesluit, wordt na vaststelling van de uitslag in het archief van de school bewaard.
3. De directeur draagt er zorg voor dat een volledig stel van de bij de centrale examens gebruikte opgaven gedurende tenminste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard blijft in het archief van de school.

1. Het bevoegd gezag kan, de inspectie gehoord, toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die in het laatste leerjaar langdurig ziek is, en ten aanzien van een kandidaat die lange tijd ten gevolge van een bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest het onderwijs in alle betrokken eindexamenvakken gedurende het laatste leerjaar te volgen, het centraal examen en in voorkomende gevallen het schoolexamen, gespreid over twee opeenvolgende schooljaren wordt afgelegd. In dat geval wordt het eindexamen in een vak in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten.
2. Het bevoegd gezag geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. In bijzondere gevallen kan de directeur afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken centraal examen heeft afgelegd.
3. Artikel 51 van het Eindexamenbesluit, eerste tot en met vierde lid, is ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en in het tweede schooljaar van het gespreid eindexamen, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindcijfers van de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het eindexamen is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
4. Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de eindcijfers, behaald tot en met het eerste schooljaar van het gespreid centraal examen, zendt het bevoegd gezag aan de inspectie een lijst waarop voor die kandidaat zijn vermeld de gegevens, genoemd in artikel 56 van het Eindexamenbesluit, onderdelen a tot en met e.
5. De vaststelling van de uitslag geschiedt overeenkomstig artikel 49 van het Eindexamenbesluit.

Bepalingen van dit reglement mogen niet in strijd zijn met het Eindexamenreglement. Het Eindexamenreglement prevaleert. In alle gevallen, waarin noch het Eindexamenbesluit noch dit Examenreglement voorziet, beslist het college van bestuur van de Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam.

Rotterdam, 10 juni 2011,

namens het college van bestuur van stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam,
W.H. Blok

HET SCHOOLEXAMENREGLEMENT 2011-2012

(als aanvulling op het algemeen examenreglement van BOOR)

Indien in deze regeling van schoolonderzoek wordt gesproken wordt bedoeld schoolexamen conform de wijzigingen van het examenbesluit.

A. HET PTA VOOR DE TWEEDE FASE

(H4, H5, A-G4, A-G5 en A-G6)

- a. Alle schoolexamens (SE) worden geplaatst in het laatste jaar van de betreffende opleiding. Dit geldt niet voor de afsluitende vakken en tekenen.
- b. Schoolexamens vinden plaats in aangewezen toetsweken en duren 120 minuten.
- c. In de laatste week van de periode geldt voor voorexamenklassen dat hierin geen SE's worden gepland. Het onafgerond (1 decimaal) eindrapportcijfer uit het voorexamenjaar (H4, A-G5) geldt als SE resultaat in het examendossier.

B. REGELING EXTRA VAK / PROFIEL

- a. De leerling mag in de loop van het examenjaar zijn examenpakket wijzigen door een extra vak te schrappen.
- b. Voor aanvang van het centraal examen krijgt de leerling de gelegenheid een extra vak te schrappen.
- c. Voor de definitieve vaststelling van de examenuitslag krijgt de leerling de gelegenheid een extra vak te schrappen. De uitslag wordt vastgesteld op basis van de behaalde cijfers van het overblijvende pakket. Het vervallen vak komt niet op het diploma. De leerling bepaalt of het wel op de cijferlijst komt te staan.
- d. Het overblijvende examenpakket moet voldoen aan de eisen gesteld in het eindexamenbesluit.

C. SCHOOLEXAMEN

HERKANSING / HEREXAMEN

- a. Voor zover dit in het PTA is aangegeven is ieder werk herkansbaar.
- b. Na elke periode is er de mogelijkheid tot herkansing. Deze herkansing dient uiterlijk in de opvolgende periode gerealiseerd te zijn. Herkansingen zijn uiterlijk in de 3e schoolweek van de opvolgende periode gedaan.

- c. Alle SE's en herkansingen uit het PTA dienen afgerond te zijn op een vastgestelde datum.

INHALEN SCHOOLEXAMEN

- a. Bij ziekte van een leerling wordt het SE in de opvolgende periode gemaakt. Hiermee vervalt een herkansingsmogelijkheid.
- b. In bijzondere gevallen (b.v. lang ziekenhuis verblijf), dien je een verzoek in bij de secretaris eindexamen voor het inhalen van het gemiste werk. Je behoudt je recht op een herkansing ter beoordeling van de kernteamleider.

D. HERKANSING CENTRAAL EXAMEN

- a. De kandidaat heeft voor één vak waarin hij reeds examen heeft afgelegd, nadat de uitslag is vastgesteld, het recht in het tweede tijdvak, of voor zover van toepassing is, in het derde tijdvak, opnieuw dan wel alsnog deel te nemen aan het centraal examen.
- b. De kandidaat stelt de directeur vóór een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
- c. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
- d. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld conform de geldende regels en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat medegedeeld.
- e. In de praktijk betekent dit dat de eerste uitslag, zoals we deze schriftelijk mededelen aan de kandidaten, een voorlopige uitslag is. Deze uitslag wordt definitief indien een kandidaat afziet van een herkansing. In het tijdschema is aangegeven tot op welk tijdstip men zich uiterlijk kan aanmelden via een schriftelijke verklaring voor de herkansing. Indien de kandidaat afziet van herkansing, of zich er niet tijdig voor aanmeldt, wordt de voorlopige uitslag de "definitieve uitslag".

E. BEVORDERING VMBO-TL (T3) EN TWEEDE FASE (H4, A-G4 EN A-G5)

- a. Bij de bevordering wordt de eindexamennorm als uitgangspunt genomen.
- b. De afsluitende vakken moeten beoordeeld zijn met een 5,5 of hoger of met voldoende of goed. Eventueel na gebruik van herkansing of herexamen. In de loop van de vernieuwde tweede fase moet, zowel in HAVO als Atheneum-Gymnasium, het vak maatschappijleer worden gevolgd en een profielwerkstuk worden gemaakt, in het Atheneum-Gymnasium moet ook nog het vak algemene natuurwetenschappen worden gevolgd. Deze vakken worden afgesloten met een cijfer. Deze resultaten worden samengevoegd in een combinatiecijfer, dat meetelt in de zak/slaagregeling voor het examen.
- c. **Het vak KCV M.i.v. 2010-2011**, geldt voor het 4e leerjaar gymnasium dat het vak KCV meetelt bij het combinatiecijfer i.p.v. bij het schoolexamen Latijn. Deze leerlingen doen in het jaar **2013** eindexamen.

De leerling wordt bevorderd indien

- a. alle cijfers 6 of hoger zijn;
- b. er één 5 is behaald en voor de overige vakken 6 of hoger;

- c. er éénmaal een 4 of tweemaal een 5 of éénmaal een 5 en éénmaal een 4 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, waarbij het gemiddelde tenminste 6,0 is.

Voldoet een leerling niet aan het bovenstaande, dan wordt de leerling besproken in de vergadering. De volgende criteria worden hierbij gehandhaafd:

- a. De leerling moet een 5,5 gemiddeld staan voor het gehele examenpakket.
- b. Het cijfer voor de vakken wiskunde, Nederlands en Engels moet minstens het cijfer 6 zijn.

F. DOUBLURE /OVERSTAP ANDERE AFDELING

T3

Een leerling die doubleert in T3 doet alle schoolexamens opnieuw.

H4, AG4 EN AG5

Een leerling van H4, H5, AG4, AG5 of AG6 die van één van onder genoemde regelingen gebruik wenst te maken, moet dit uiterlijk 31 oktober 2011 schriftelijk kenbaar maken bij de kernteamleider.

Een leerling die in de Tweede Fase een klas doubleert, heeft de mogelijkheid tot een aantal ontheffingen:

- a. Van vakken, welke afgesloten zijn met een schoolexamen (en dus geen centraal examen hebben), die beoordeeld zijn met een eindcijfer van 6 of hoger of met voldoende of goed mag de eindbeoordeling blijven staan. In overleg met de coördinator/teamleider + vakdocent, worden vervangende opdrachten, die op school worden uitgevoerd, afgesproken.
- b. Voor het vak LO geldt, dat het vak opnieuw gevolgd moet worden en het handelingsgedeelte vervolgens met voldoende of goed moet worden afgesloten.
- c. Voor de overige vakken geldt dat alle lessen gevolgd dienen te worden. Alle cijfers lager dan een 6,0 vervallen. Identieke toetsen van het schoolexamen waarvoor het cijfer 6,0 of hoger behaald is, behoeven niet opnieuw afgelegd te worden. Indien de toets opnieuw afgelegd wordt, geldt het hoogst behaalde cijfer.
- d. Bij de overstap van 4 Atheneum-Gymnasium naar 4 HAVO respectievelijk 5 Atheneum-Gymnasium naar 5 HAVO geldt dat cijfers behaald voor identieke toetsen kunnen blijven staan, mits voor deze toets een 6,0 of hoger behaald is. Voor vakken welke zijn afgesloten met een schoolexamen geldt dezelfde regeling als onder a genoemd. Er vindt geen omrekening plaats.
- e. Bij de overstap van 5 HAVO naar 5 Atheneum-Gymnasium en als toetsen voor schoolexamens voor meer dan 75 % dezelfde inhoud hebben kan de examinerator bepalen dat deze toets valt onder de regeling van c.

G. INSTRUCTIE AFNAME (SCHOOL)EXAMEN

1. De directeur zorgt er voor, dat de opgaven van het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van het examen waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd.

2. Voor de aanvang van elk examen controleert de directeur, of de door hem aangewezen vervanger, of elke kandidaat aanwezig is.
3. De directeur van de school wijst per 25 kandidaten tenminste één toezichthouder aan, met dien verstande dat in elk lokaal of examenruimte waar het werk gemaakt wordt tenminste twee toezichthouders aanwezig zijn. Bij schoolexamens kan worden volstaan met één surveillant per 32 kandidaten.
4. Na het openen van de envelop(pen) met opgaven mag geen enkele mededeling over het werk aan de kandidaten worden gedaan, tenzij mededelingen door het CEVO aan de school zijn verstrekt.
5. Zij die bij het examen toezicht houden, maken over het verloop van het examen een proces-verbaal op.
6. Bij de aanvang van het centraal examen worden de zich op de envelop(pen) bevindende en daarvoor aangewezen gegevens door de directeur of diens vervanger opgelezen. Nadat deze gegevens in orde zijn bevonden, opent hij de envelop(pen) in tegenwoordigheid van de kandidaten. Indien niet alle kandidaten in één examenruimte kunnen worden geplaatst, geschiedt het openen in één der voor dit examen bestemde lokalen.
7. Onmiddellijk na het openen van de envelop(pen), worden de opgaven uitgedeeld en heerst er absolute stilte.
8. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de examenzitting tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert het werk in uiterlijk op het aangegeven eindtijdstip van deze examenzitting.
9. Gedurende het eerste uur van de examenzitting mogen de kandidaten het examenlokaal niet verlaten. Evenmin is dit het laatste kwartier van de examenzitting toegestaan. Bij schoolexamens korter dan 60 minuten mogen de kandidaten de examenzaal niet verlaten.
10. Gedurende het examen worden de opgaven niet buiten de examenlokalen gebracht.
11. Indien de minister nadere richtlijnen ten aanzien van de in het voorgaande lid aangegeven handelwijze verstrekt, dan wordt gehandeld naar deze richtlijnen.
12. Het werk wordt gemaakt op papier, gewaarmerkt en verstrekt door de school, tenzij door de commissie belast met de vaststelling van de opgaven ander papier verstrekt wordt. Dit geldt ook voor kladpapier.
13. De kandidaat vermeldt zijn naam op het verstrekte papier.
14. Het gebruik van boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is de kandidaat verboden met uitzondering van die waarvan het gebruik door de centrale examencommissie vaststelling opgaven is toegestaan. Deze boeken, logaritmetafel, tabellen en andere hulpmiddelen zijn in het examenlokaal aanwezig en worden door de school verstrekt, uitgezonderd woordenboeken. Het meenemen in het examenlokaal van andere dan de toegestane boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is verboden.
15. In het examenlokaal mogen geen jassen en tassen worden meegenomen. Hetzelfde geldt voor elektronische communicatiemiddelen. Op de tafels mogen geen etuis of hoezen van rekenmachines aanwezig zijn.
16. Evenmin is het toegestaan in de kleedruimte bij de examenzaal tijdens de centrale examens boeken, uittreksels of welk materiaal dan ook achter te laten, dus ook geen mobiele telefoons.
17. Zorg voor goed schrijfgerei: voldoende pennen (extra vulling), potlood, liniaal, geodriehoek, gum, puntenslijper en passer. Een rekenmachine moet aan bepaalde eisen voldoen. Koop nieuwe batterijen voor je rekenmachine en/of heb een reserve exemplaar bij je.
18. **Als een examen bestaat uit open vragen en meerkeuze vragen, worden alle vragen beantwoord op het gewoon examenpapier van school met een pen.** Als antwoord moet je dan opschrijven het nummer van de vraag + de letter van het juiste antwoord als HOOFDLETTER, dus bijvoorbeeld 13D, 17A en 33C. Andere notaties zijn fout!!
19. Zorg dat je voor de diverse vakken de juiste hulpmiddelen bij je hebt. Zie ook bijlage hulpmiddelen.

20. Examens met open vragen of een combinatie van open en meerkeuzevragen moet je maken met een pen. **Potlood is niet toegestaan. Je mag alleen een potlood gebruiken voor grafieken of figuren op een antwoordblad.**
21. Werk eventueel eerst op je kladpapier. Houd je tijd goed in de gaten. Let goed op het aantal vragen.
22. Als je je werk hebt ingeleverd en de examenzaal hebt verlaten, mag het gemaakte werk niet meer veranderd worden dan wel aangevuld worden bijvoorbeeld met een antwoordblad dat je per ongeluk hebt meegenomen.
23. Je mag geen gebruik maken van correctievloeistof (typex).
24. Je mag geen spullen lenen van wie dan ook tijdens de examenzitting.
25. Gedurende het examen is het de kandidaat niet toegestaan zich zonder toestemming van degenen die toezicht houden, het examenlokaal te verlaten.
26. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de directeur of de door hem aangewezen vervanger of de kandidaat het werk mag hervatten. Indien dat zo is, kan de gemiste tijd aan het eind van de zitting worden ingehaald. Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten, kan de directeur beslissen dat het gemaakte werk ongeldig is. De kandidaat mag dan in het tweede tijdvak dan wel het derde tijdvak van het centraal examen in het gemiste (onderdeel van een) vak opnieuw examen doen.
27. De kandidaat levert zijn werk in bij één van de toezichthouders. Aan het eind van de zitting controleert één van de toezichthouders of alle kandidaten hun werk hebben ingeleverd.
28. Voor aanvang van het examen maakt de directeur de kandidaten nadrukkelijk opmerkzaam op de voorschriften vastgelegd in dit examenreglement.
29. Indien een kandidaat zich bij het schriftelijk examen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt, kan de directeur hem de (verdere) deelneming aan het schriftelijk examen ontzeggen, dan wel minder vergaande maatregelen nemen. Indien de onregelmatigheid wordt ontdekt na afloop van het schriftelijk examen, kunnen de directeur en de betrokken examiner(en) gezamenlijk de kandidaat het diploma en de cijferlijst onthouden of kunnen zij bepalen dat aan de betrokken kandidaat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen.
30. Indien de directeur en de examiner(en) besluiten een nieuw examen te laten afleggen, dient dit te geschieden door verwijzing naar het tweede of derde tijdvak.
31. Aan het einde van de zitting blijven de kandidaten zitten, totdat een toezichthouder het sein geeft om op te staan en het examenlokaal te verlaten.

H. EXTRA TOELICHTING BIJ ARTIKEL 11 ONDERDEEL 6 T/M 10 VAN HET ALGEMEEN EINDEXAMENREGLEMENT

TE LAAT KOMEN EN VERHINDERD ZIJN

Indien een kandidaat door ziekte of een andere dwingende reden, niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn wettelijke vertegenwoordiger, absoluut verhinderd is aan een onderdeel van het schoolexamen deel te nemen, stelt hij of zijn wettelijke vertegenwoordiger de eindexamencommissie van de afdeling waartoe de kandidaat behoort, zo vroeg mogelijk vóór de aanvang van de bedoelde toets of ander onderdeel van het schoolexamen in kennis van deze verhindering.

Deze mededeling moet z.s.m. worden gevolgd door een aan de eindexamencommissie gerichte en ondertekende brief, welke binnen 5 dagen ontvangen moet zijn, met daarin het verzoek om het gemiste onderdeel te mogen inhalen. Tevens moet in de brief vermeld staan:

- a. naam en adres van de kandidaat;
- b. datum van de gemiste proef en het desbetreffende vak;
- c. de reden van de absentie/verhinderings;
- d. bij ziekte of ongeval: naam, adres en telefoonnummer van de geconsulteerde arts;
- e. in geval van een andere dringende reden voor de absentie dan ziekte of ongeval: een duidelijke omschrijving van die reden of oorzaak.

De eindexamencommissie adviseert, op basis van alle bekende gegevens, over een uiteindelijk door de rector te nemen besluit. Dit besluit wordt de kandidaat en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger, schriftelijk medegedeeld.

I. INZIEN EXAMENWERK

Conform artikel 28 heeft een examenkandidaat het recht gemaakt werk in te zien. Bij schoolexamen vindt dit plaats onder toezicht van de examiner. Het recht vervalt zodra het examendossier is getekend voor akkoord door de examenkandidaat. Bij het centraal examen kan gemaakt examenwerk ingezien worden door betrokkene nadat een schriftelijk verzoek is ingediend bij de kernteamleider. Het gemaakte werk wordt gekopieerd. De kopie kan ingezien worden, onder toezicht van minstens één examiner. Na het inzien wordt de kopie vernietigd. Onder geen voorwaarden wordt het originele examenwerk en/of de kopie meegegeven.

J. EINDEEXAMENBESLUIT EN EXAMENREGLEMENT

Het Eindexamenbesluit en het Examenreglement VWO, HAVO, VMBO-TL liggen op school ter inzage.

SCHOOLEXAMENPERIODES (SE)

HANDELINGSGEDEELTE

Bij bepaalde vakken moeten voor een vastgelegd tijdstip aan een handelingsgedeelte voldaan worden. Indien een kandidaat hieraan niet voldoet, kan hij alsnog aan het handelingsgedeelte voldoen ten koste van een herkansing.

PRAKTISCHE OPDRACHT

Bij bepaalde vakken moeten voor een vastgelegd tijdstip aan een praktische opdracht voldaan worden. Indien een kandidaat hieraan niet voldoet, kan hij alsnog aan een praktische opdracht voldoen ten koste van een herkansing.

HANDELINGSDEEL EN SECTOR-, OF PROFIELOPDRACHT

VMBO-TL

T3

- In leerjaar 3 VMBO-TL moet het handelingsdeel "loopbaan oriëntatie en begeleiding" zijn voldaan. Voor datum, zie PTA maatschappijleer.

T4

- In leerjaar 4 VMBO-TL moet de sectoropdracht uiterlijk 17 november 2011 zijn ingeleverd.
- De grote praktische opdracht moet uiterlijk 8 maart 2012 worden ingeleverd.
- Voor 1 mei 2012 moet een definitieve keuze vervolgopleiding zijn doorgegeven.

HAVO – VWO

H5 en AG6

- Inleveren concept Profielwerkstuk, 1 februari 2012, uiterlijk 12.00 uur
- Definitief inleveren Profielwerkstuk, 11 februari 2012, uiterlijk 12.00 uur
- Presentatie Profielwerkstuk, 16 februari 2012, 19.30 uur

DATAOVERZICHT

T3

Arbeidsoriëntatie, maatschappelijke stage	februari 2012
Afronding LOB	1 juni 2012, 12.00 uur
Verplicht bezoek aan MBO-opleidingsmarkt	te Spijkenisse op 12 januari 2012

H4, AG4

Arbeidsoriëntatie, maatschappelijke stage	februari 2012
---	---------------

ALGEMEEN VOOR T4, H5, AG6

Controleren examendossier	begin schooljaar
Voorlichtingsavond T4 , voor ouders en leerlingen	06-10-2011, 19.30 uur
Inleveren akkoord overzicht ED vorige cursus	31-10-2011, uiterlijk 12.00 uur
Inleveren kopie identiteitsbewijs	31-10-2011

T4

Inleveren sectoropdracht	17-11-2011
Inleveren grote praktische opdracht	18-03-2012

H5, AG6

Indienen aanvraag 'meenemen' cijfers doubleurs	31-10-2011
Inleveren concept profielwerkstuk	01-02-2012, uiterlijk 12.00 uur
Definitief inleveren Profielwerkstuk	11-02-2012, uiterlijk 12.00 uur
Presentatie Profielwerkstuk	16-02-2012, 19.30 uur

LAATSTE PERIODE VOOR HET CENTRAAL SCHRIFTELIJK EXAMEN

T4, H5, AG6

Exameninstructies	13-04-2012, 09.00 uur
Inleveren definitieve SE-cijfers (docenten)	20-04-2012, 10.00 uur
Proefexamens Nederlands en Engels	23-04-2012
Examentraining	v.a. 23-04-2012
Uitdelen overzicht gemiddeld SE-cijfer	23-04-2012
Digitaal invullen studiekeuzeformulier (leerlingen)	27-04-2012
Akkoord gemiddeld SE-cijfer (leerlingen)	v.a. 23-04-2012 tot uiterlijk 07-05-2012, 11.00 uur
Examenuitje en laatste lesdag	10-05-2012
Studieverlof	11-05-2012

CENTRAAL SCHRIFTELIJK EINDEEXAMEN (CSE) EN DIPLOMA-UITREIKING

In de maartmededelingen van 2012 wordt bekend welke vakken aangewezen staatsexamen vakken zijn en wat het rooster voor tijdvak 2 wordt. Aangewezen vakken worden elders afgenomen. Meer informatie hierover volgt in de maartmededelingen examen.

ALGEMEEN VOOR T4, H5, AG6

CSE tijdvak 1	14-05 t/m 31-05-2012
Uitslag tijdvak 1 T4	13-06-2012
Uitslag tijdvak 1 H5, AG6	14-06-2012
Aanmelding CSE tijdvak 2	15-06-2012, uiterlijk 12.00 uur
Start CSE tijdvak 2	18-06-2012
Uitslag CSE tijdvak 2 T4, H5, AG6	27-06-2012

T4

Ophalen voorlopige cijferlijst + advies herkansing CSE	13-06-2012, 19.30 uur
Diploma-uitreiking	02-07-2012, 19.30 uur

H5, AG6

Ophalen voorlopige cijferlijst + advies herkansing CSE	14-06-2012, 19.30 uur
Diploma-uitreiking HAVO	03-07-2012, 19.30 uur
Diploma-uitreiking ATHENEUM en GYMNASIUM	04-07-2012, 19.30 uur

ROOSTER CSE TIJDVAK 1, 2012

	T4	H5	AG6
Vanaf 01-01-2012			CPE beeldend
Vanaf 19-03-2012	CPE beeldend		
ma 14 mei			
		13.30-16.30 biologie	13.30-16.30 Nederlands
di 15 mei	9.00-11.00 geschiedenis		9.00-11.30 tehatex (tekenen)
		13.30-16.30 Nederlands	13.30-16.30 m&o
wo 16 mei	09.00-11.00 tekenen	09.00-11.30 Duits	
	13.30-15.30 Nederlands	13.30-16.30 economie *	13.30-16.30 wiskunde B
ma 21 mei	9.00-11.00 Duits	9.00-12.00 geschiedenis	09.00-12.00 geschiedenis
	13.30-15.30 wiskunde	13.30-16.00 Frans	13.30-16.30 natuurkunde
di 22 mei	13.30-15.30 Engels	13.30-16.30 scheikunde	13.30-16.30 wiskunde A,C
wo 23 mei	9.00-11.00 aardrijkskunde	9.00-11.30 tehatex (tekenen)	9.00-11.30 Duits
	13.30-15.30 Frans	13.30-16.30 wiskunde A	13.30-16.30 biologie

*2012 nieuw programma, doubleurs maken het oude programma.

do 24 mei			9.00-12.00 aardrijkskunde
	13.30-15.30 nask1	13.30-16.30 wiskunde B	13.30-16.00 Engels
vr 25 mei			09.00-12.00 Latijn
	13.30-15.30 economie	13.30-16.30 m&o	
di 29 mei		09.00-12.00 aardrijkskunde	
	13.30-15.30 biologie	13.30-16.00 Engels	13.30-16.30 scheikunde
wo 30 mei		13.30-16.30 natuurkunde	13.30-16.30 economie
do 31 mei			13.30-16.00 Frans

TWEEDE TIJDVAK 2012 CENTRALE EXAMENS

Het tweede tijdvak begint op 18 juni. In maart 2012 wordt bekendgemaakt via de maartmededelingen op welke dagen en tijdstippen de centrale examens in het tweede tijdvak worden afgenomen.

De examenafname van de aangewezen vakken door de staatsexamencommissie zal op 22 juni plaatsvinden.

Het besluit welke vakken dit zijn wordt in maart 2012 gepubliceerd.

TOEGESTANE HULPMIDDELEN 2012

VMBO-TL (T4)

2012 is het laatste centraal examen waarbij de 1^e editie van BINAS is toegestaan.

Bij het CE 2012 is de 2^e editie van BINAS niet toegestaan.

vak	leerweg	hulpmiddel
Alle vakken	Alle leerwegen	Basispakket, bestaande uit: -Schrijfmateriaal incl millimeterpapier -tekenpotlood -blauw en rood kleurpotlood -liniaal met millimeterverdeling -passer -geometrische driehoek -vlaggum -elektronisch rekenapparaat (zie 3.3)
Alle schriftelijke examens	Alle leerwegen	Woordenboek Nederlands (zie 3.1)
Fries, Moderne vreemde talen	Alle leerwegen	Woordenboek naar en vanuit de vreemde taal c.q. naar en van Fries (zie 3.2)
wiskunde	Alle leerwegen	Naast of in plaats van de geometrische driehoek: een windroos
nask 1, nask 2	Alle leerwegen	Door CEVO goedgekeurd informatiemateriaal (zie 3.4)
Cspe beroepsgericht en cpe beeldend	BB en KB (cspe), GL en TL (cpe beeldend)	De informatie over de benodigde materialen, grondstoffen, gereedschappen en/of hulpmiddelen bij de praktische opdrachten van het cspe wordt elk jaar in de instructie voor de examinerator meegedeeld. Het gebruik van een woordenboek Nederlands is bij deze praktische examens niet toegestaan

3. TOELICHTING BIJ DE TABEL

3.1. woordenboek Nederlands. Een eindelijk verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij alle schriftelijke examens; dus

NIET: bij het cpe beeldend GL/TL

WEL: bij het cse beeldend GL/TL

In plaats van het eindelijk woordenboek Nederlands mag ook gebruik gemaakt worden van een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld naar de thuistaal van de kandidaat).

Een digitaal woordenboek is niet toegestaan. Waar de spelling van het Nederlands wordt beoordeeld, zijn alleen schrijfwijzen volgens de huidige officiële spellingsregels toegestaan.

Het woordenboek kan een natuurlijk en vanzelfsprekend hulpmiddel zijn dat de kandidaat zekerheid verschaft bij een enkel woord; het kan ook leiden tot bijvoorbeeld tijdnoed als een kandidaat zekerheidshalve te veel woorden opzoekt. Bij vakspecifieke termen kan het woordenboek ook aanleiding geven tot verwarring. Een voorbeeld: eentonigheid heeft in het vak muziek een betekenis die niet strookt met de beschrijving in een woordenboek. In situaties zoals het voorbeeld bij het vak muziek is de vakinhoudelijke omschrijving de geldige; voor een inhoudelijk afwijkende omschrijving worden geen punten toegekend, ook niet als de kandidaat deze omschrijving letterlijk aan het woordenboek heeft ontleend.

3.2. woordenboek bij Fries en de moderne vreemde talen

Bij Fries en de moderne vreemde talen is een woordenboek naar én een woordenboek vanuit Fries c.q. de moderne vreemde taal toegestaan, in één band of in twee afzonderlijke delen. Een woordenboek naar de vreemde taal is zinvol bij centrale examens die een onderdeel schrijfvaardigheid bevatten: GL/TL Engels, BB en KB Frans en computerexamens Engels en Duits BB en KB. Een digitaal woordenboek is niet toegestaan

3.3. rekenmachine

Bij wiskunde KB en GL/TL, nask 1 KB en GL/TL en nask 2 GL/TL moet de rekenmachine naast de grondbewerkingen tevens beschikken over toetsen voor pi, x tot de ye macht, x kwadraat, 1/x en sin/cos/tan in graden (en hun inversen). Bij de overige vakken en bij alle vakken BB zijn de grondbewerkingen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen voldoende. Meer mogelijkheden mag, maar: de rekenmachine mag niet één of meer van de volgende eigenschappen hebben: lichtnetaansluiting tijdens het examen, opladen tijdens het examen, schrijfrol, alarm of ander geluid, alfanumeriek (letters op scherm), grafieken weergeven, zend-of ontvanginginstallatie.

3.4. informatieboek bij nask 1 en nask 2

Bij het centraal examen nask 1 in alle leerwegen en nask 2 in de gemengde en theoretische leerweg heeft de kandidaat op het centraal examen informatiemateriaal nodig. Goedgekeurd zijn: Voor BB: Binas vmbo basis, informatieboek nask 1, (ISBN 90.01.89.37.91) Voor KB en GL/TL: Binas vmbo kgt, informatieboek voor nask 1 en nask 2 (ISBN 90.01.89.37.83). In de Binas uitgaven voor het vmbo staan enkele fouten. Zie voor errata de site www.noordhoffuitgevers.nl voortgezet onderwijszoeken op 'Binas errata'. Het is toegestaan deze fouten in Binas vmbo te verbeteren.

---

4. AANVULLENDE OPMERKINGEN

4.1. Formules wiskunde

Bij de exameneenheid Meetkunde van het centraal examen wiskunde in BB, KB en GL/TL moet de kandidaat enkele oppervlakte- en inhoudsformules kunnen toepassen, de kandidaat hoeft deze formules echter niet te kennen (zie de syllabus). Bij de examens BB worden de formules vermeld in het examen bij de opgave(n) waarvoor en indien zij relevant zijn. De kandidaat moet eenvoudige meetkundige berekeningen (zoals de oppervlakte in een rechthoekige driehoek) ook moet kunnen uitvoeren zonder de bijgeleverde formule. Bij de examens KB en GL/TL worden alle formules opgesomd in één tabel in het examen.

4.2. computer

Bij alle schriftelijke examens is de computer toegestaan als schrijfgerei. De school kan dat toestaan voor alle kandidaten, kan het ook toestaan voor speciale groepen kandidaten bijvoorbeeld de dyslectische kandidaten. Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt, is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitale atlas of een digitaal woordenboek), en moet ook o.m. de opslag (bijvoorbeeld uitprinten) worden geregeld. Op www.cevo.nl staan aanwijzingen voor scholen die de computer als schrijfgerei willen inzetten. Bij gebruik van de computer als schrijfgerei hoeft de spellingscontrole niet te worden uitgeschakeld. De computer kan tenslotte worden gebruikt als hulpmiddel voor kandidaten met een beperking; bijvoorbeeld voor audio (Daisy of spraaksynthese), of voor vergroting "op maat" van de pdf van het examen op het beeldscherm. Ook dan mag de kandidaat geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen.

Bij elke inzet van de computer geldt tevens onverkort de lijst van toegestane hulpmiddelen. Met andere woorden: ook naast een computerexamen of voor een kandidaat die schrijft op de computer, is o.m. een (papieren) woordenboek toegestaan. Uit een kleine praktijkproef is gebleken dat deze op het eerste gezicht wellicht anachronistische oplossing goed uitvoerbaar is.

4.3 aanpassingen voor kandidaten met een beperking

Dit overzicht regelt niet de toegestane hulpmiddelen voor kandidaten met een beperking. Daarover beslist de directeur aan de hand van het deskundigenrapport omtrent de beperking van de kandidaat. Als bijvoorbeeld de kandidaat recht heeft op audio, dan is een hulpmiddel dat voor de audio zorgt (daisyspeler, computer of leespen) een toegestaan hulpmiddel; waarbij niet-toegestane hulpmiddelen zoals een digitaal woordenboek ontoegankelijk moeten zijn gemaakt. Het is mogelijk dat er spanning is tussen de toegestane hulpmiddelen en wat voor de kandidaat op grond van zijn beperking gewenst is. In dat geval verstaat de directeur zich met de inspectie.

4.4 noodzakelijk of toegestaan?

De lijst geeft een opsomming van de toegestane hulpmiddelen. Een kandidaat die bij een vak een voor dat vak toegestaan hulpmiddel gebruikt, is niet in overtreding. Een kandidaat die zonder het hulpmiddel aan het examen wenst deel te nemen, mag echter niet op grond van het ontbreken van het hulpmiddel de toegang worden ontzegd.

De mate waarin een toegestaan hulpmiddel ook noodzakelijk is, varieert tussen vakken, hulpmiddelen en kandidaten. Een feitelijk noodzakelijk hulpmiddel is de Binas bij nask 1 en nask 2: het lijkt niet aannemelijk dat een kandidaat alle informatie heeft gememoriseerd. Bij het verklarend woordenboek Nederlands is de behoefte en noodzaak kandidaatafhankelijk: de een kent meer woorden dan de ander, de een heeft ook meer behoefte aan de zekerheid van het woordenboek dan de ander. Bij examens moderne vreemde talen zonder schrijfvaardigheid is een woordenboek naar de vreemde taal eigenlijk overbodig – het is slechts toegestaan om de regelgeving eenvoudig te houden (bij examens met schrijfvaardigheid is het immers weer wel zinvol), en ter voorkoming van veronderstelde rechtsongelijkheid ten opzichte van kandidaten die beschikken over beide delen in één band.

Door scholen wordt soms gevraagd of de school de hulpmiddelen ter beschikking moet stellen, of dat aan de kandidaat kan worden gevraagd ze mee te nemen. Dat is ter keuze aan de school.

Alle vakken	Basispakket (zie 4.3)
Alle schriftelijke examens	Woordenboek Nederlands (zie 4.1)
Latijn, Grieks	Latijns resp Grieks woordenboek (zie 4.2)
Fries, moderne vreemde talen	woordenboek naar en van de doeltaal (zie 4.2)
wiskunde A, B, C	-grafische rekenmachine (zie 4.4) -roosterpapier in cm2
natuurkunde, scheikunde	-grafische rekenmachine (zie 4.4) -goedgekeurd informatieboek: Binas 5e druk
biologie	goedgekeurd informatieboek: Biodata 2e druk óf Binas 5e druk
Economie oud programma	grafische rekenmachine (zie 4.4)
aardrijkskunde	door de CEVO goedgekeurde atlas: Grote Bosatlas 52e of 53e druk
Management & Organisatie	grafische rekenmachine (zie 4.4)

4. TOELICHTING

4.1. woordenboek Nederlands

Een eindelijk verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij alle schriftelijke examens. In plaats van het eindelijk woordenboek Nederlands mag ook gebruik gemaakt worden van een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld naar de thuistaal van de kandidaat). Een digitaal woordenboek is niet toegestaan. Waar spelling wordt beoordeeld (centraal examen Nederlands) zijn alleen schrijfwijzen volgens de huidige officiële spelling toegestaan. Bij vakspecifieke termen kan het woordenboek aanleiding geven tot verwarring. Een voorbeeld: eentonigheid heeft in het vak muziek een betekenis die niet strookt met de beschrijving in een woordenboek. In situaties zoals het gegeven muziekvoorbeeld is de vakinhoudelijke omschrijving de geldige. Voor een inhoudelijk afwijkende omschrijving worden geen punten toegekend, ook niet als de kandidaat deze omschrijving letterlijk aan het woordenboek heeft ontleend.

4.2. woordenboek bij Fries, moderne vreemde talen en klassieke talen.

Bij Fries en de moderne vreemde talen is een woordenboek vanuit én een woordenboek naar de moderne vreemde taal c.q. Fries toegestaan, in één band of in twee afzonderlijke delen. Een woordenboek naar de vreemde taal is bij examens zonder schrijfvaardigheid (alle talenexamens havo en vwo) niet zinvol maar ook niet verboden. Een digitaal woordenboek is niet toegestaan. Bij Latijn en Grieks is een woordenboek toegestaan, en een grammaticaoverzicht (in het woordenboek of los). Niet toegestaan is een woordenboek dat specifiek is toegesneden op een auteur aan wiens werk de vertaalopgave ontleend is. Bij Grieks is het woordenboek van Ch. Hupperts toegestaan inclusief het hierin opgenomen grammatica-overzicht en de alfabetische werkwoordenlijst. Ook is het toegestaan dit grammatica-overzicht en deze alfabetische werkwoordenlijst (als los boekje uitgegeven onder de naam Compendium) naast een ander Grieks woordenboek te gebruiken.

4.3. Basispakket

Het standaard basispakket bij alle centrale examens bevat:

- schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier
- tekenpotlood
- blauw en rood kleurpotlood
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- geometrische driehoek
- vlakgum
- elektronisch rekenapparaat

Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een machine met de basisbewerkingen voldoende. Meer bewerkingen zijn toegestaan, maar niet toegestaan is het gebruik van apparaten die:

- a. op het lichtnet aangesloten moeten worden
- b. tijdens het examen opgeladen moeten worden
- c. geluidsoverlast bezorgen
- d. zijn voorzien van een schrijfrol, alarminstallatie, dan wel zend- en/of ontvangstmogelijkheden
- e. alfanumeriek zijn
- f. grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster

4.4 de grafische rekenmachine

De meest recente toegestane grafische rekenmachines zijn: -Casio FX-9750GII, CFX-9850Gplus, CFX-9850GBplus, fx-9860G/FX-9860GII of fx-9860G SD/FX-9860GII SD -Hewlett Packard 38G of 39G+ -Sharp EL 9600, EL 9650 en EL 9900 -Texas Instruments 83, 83 plus, 84 of 84 plus silver edition -Texas Instruments TI-Nspire, alleen de versie zonder CAS (de TI-Nspire CAS is niet toegestaan) Oudere typen zijn ook toegestaan maar de kans bestaat dat sommige examenopgaven daarmee niet of minder goed te maken zijn. De grafische rekenmachines genoemd in de Septembermededeling 2006 voldoen nog. Verder geldt het volgende:

- a. Een grafische rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- b. Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische rekenmachine van een andere kandidaat.

- c. Het is niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee grafische rekenmachines.
- d. Het is niet nodig dat het geheugen van een grafische rekenmachine wordt gewist voor de aanvang van een zitting van het centraal examen.

4.5 Binas errata

Voor de Binas uitgave (5e druk) voor havo/vwo is een erratum uitgegeven. Zie voor errata de site www.noordhoffuitgevers.nl , > voortgezet onderwijs > zoeken op 'Binas errata'. Het is toegestaan deze fouten in Binas te verbeteren.

---

5. AANVULLENDE OPMERKINGEN

5.1 computer

Bij alle schriftelijke examens, kan, in overleg met de kernteamleider in individuele gevallen, worden toegestaan dat de computer als schrijfgerei wordt gebruikt. Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt, is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitale atlas of een digitaal woordenboek), en moet ook o.m. de opslag (bijvoorbeeld uitprinten) worden geregeld. Op cevo.nl staan aanwijzingen voor scholen die de computer als schrijfgerei willen inzetten. Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt, hoeft de spellingcontrole niet te worden uitgeschakeld. De computer kan worden gebruikt als hulpmiddel voor kandidaten met een beperking; bijvoorbeeld voor audio (Daisy of spraaksynthese), of voor vergroting "op maat" van de pdf van het examen op het beeldscherm. Ook dan mag de kandidaat geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen.

Bij elke inzet van de computer geldt tevens onverkort de lijst van toegestane hulpmiddelen. Met andere woorden: ook naast een computerexamen of voor een kandidaat die schrijft op de computer, is o.m. een (papieren) woordenboek toegestaan.

5.2 aanpassingen voor kandidaten met een beperking

Dit overzicht regelt niet de toegestane hulpmiddelen voor kandidaten met een beperking. Daarover beslist de directeur aan de hand van het deskundigenrapport omtrent de beperking van de kandidaat. Als bijvoorbeeld de kandidaat recht heeft op audio, dan is een hulpmiddel dat voor de audio zorgt (daisyspeler, computer met spraaksynthese, of leespen) een toegestaan hulpmiddel; daarbij moeten niet-toegestane hulpmiddelen zoals een digitaal woordenboek ontoegankelijk zijn gemaakt. Jaarlijks staat in de Septembermededeling nadere informatie over de aanpassingen voor kandidaten met een beperking en de van overheidswege beschikbaar gestelde aangepaste examens. Bij aardrijkskunde kan het atlasgebruik voor kleurenblinde kandidaten moeilijk zijn. Het is toegestaan, een surveillant op verzoek van de kandidaat een door de kandidaat aangewezen kleurvak op kleur te laten benoemen, of een door de kandidaat genoemde kleur te laten aanwijzen. Deze aanpassing wordt gemeld aan de inspectie. Voor visueel gehandicapte kandidaten kan het gebruik van het afleesvenster van de grafische rekenmachine problematisch zijn. Ook daarbij kan een surveillant niet-inhoudelijke toelichtingen geven. Voor kandidaten met een ernstige visuele beperking wordt in ieder geval het centraal examen aardrijkskunde of wiskunde op havo en vwo vervangen door een aangepast examen, af te nemen door de eigen docent onder medeverantwoordelijkheid van de staatsexamencommissie. Ook voor andere vakken en bij andere beperkingen wordt indien noodzakelijk voor deze oplossing gekozen. Voor kunst (dans/drama/beeldend/muziek/algemeen) kan deze oplossing noodzakelijk zijn bij kandidaten met een visuele beperking maar ook voor kandidaten met een auditieve beperking. Voor deze kandidaten kan de school eventueel ook nagaan of het kunstvak "oude stijl" een oplossing biedt. Beeldende vormgeving oude stijl bevat geen audio.

5.3 noodzakelijk of toegestaan?

De lijst geeft een opsomming van de toegestane hulpmiddelen. De mate waarin een toegestaan hulpmiddel ook noodzakelijk is, varieert tussen vakken, hulpmiddelen en kandidaten. Een feitelijk noodzakelijk hulpmiddel is de atlas bij havo en vwo: in opgaven wordt concreet naar kaarten verwezen en het lijkt niet aannemelijk dat een kandidaat alle kaarten

voldoende heeft gememoriseerd. Bij het verklarend woordenboek Nederlands is de behoefte en noodzaak kandidaat-afhankelijk: de een kent meer woorden dan de ander, de een heeft ook meer behoefte aan de zekerheid van het woordenboek dan de ander. Door scholen wordt soms gevraagd of de school de hulpmiddelen ter beschikking moet stellen, of dat aan de kandidaat kan worden gevraagd ze mee te nemen. Dat is ter keuze aan de school. Als bij een hulpmiddel tussen twee opties kan worden gekozen (bijvoorbeeld Biodata en Binas bij biologie havo en vwo), dan mag de kandidaat slechts één van beide gebruiken. Twee woordenboeken Nederlands of twee grafische rekenmachines zijn evenmin toegestaan.

5.4 schoolexamen en centraal examen

De regeling legt de toegestane hulpmiddelen vast voor het centraal examen. Er is geen voorschrift dat bij alle schoolexamens van een vak dezelfde hulpmiddelen zouden moeten worden voorgeschreven als bij het centraal examen. De school kan gegronde redenen hebben om bijvoorbeeld vast te leggen dat bij kleinere toetsen in de moderne vreemde talen geen woordenboek is toegestaan, of dat bij sommige toetsen in een vak met grafische rekenmachine het geheugen vooraf wordt gewist (of volstaan moet worden met een eenvoudige grafische rekenmachine). De school kan omgekeerd ook bij schoolexamentoetsen hulpmiddelen toestaan die in het centraal examen niet zijn toegestaan.

Examenreglement van BOOR voor V.W.O. - H.A.V.O. - M.A.V.O. / V.M.B.O.	2
A. ALGEMENE BEPALINGEN	2
Artikel 1 Begripsbepalingen	2
Artikel 2 Toelating tot het eindexamen	3
Artikel 3 Afnemen eindexamen	3
Artikel 4 Indeling eindexamen	3
Artikel 5 Maatregelen bij onregelmatigheden	4
Artikel 6 Geheimhouding	5
B. INHOUD VAN HET EXAMEN	5
Artikel 7 Eindexamenvakken	5
C. REGELING VAN HET SCHOOLEXAMEN	6
Artikel 8 Programma van toetsing en afsluiting	6
Artikel 9 Inrichting schoolexamen	6
Artikel 10 Examendossier	7
Artikel 11 Te laat komen en verhindering	8
Artikel 12 Herkansing en herexamen	10
Artikel 13 Mededeling beoordeling schoolexamen	10
Artikel 14 Belemmeringen en geschillenregeling	11
Artikel 15 Uitstel	11
Artikel 16 Vervanging directeur	11
D. REGELING VAN HET CENTRAAL EXAMEN	11
Artikel 17 Centraal examen	11
Artikel 18 Verhindering bij centraal examen	11
Artikel 19 Regels omtrent het centraal examen	12
Artikel 20 Correctie centraal examen	13
E. UITSLAG, HERKANSING EN DIPLOMERING	14
Artikel 21	14
Artikel 22 Vaststelling uitslag	14

Artikel 23.	Uitslag	14
Artikel 24.	Herkansing centraal examen.....	16
Artikel 25	Diploma en cijferlijst.....	17
E.	OVERIGE BEPALINGEN	18
Artikel 26	Afwijking wijze van examineren	18
Artikel 27	Aanvullend reglement	18
Artikel 28	Bewaren examenwerk.....	18
Artikel 29	Spreading voltooiing eindexamen	19
Artikel 30	Slotbepaling.....	19
Het schoolexamenreglement 2011-2012		20
A.	Het PTA voor de Tweede Fase	20
B.	Regeling extra vak / profiel	20
C.	Schoolexamen.....	20
	Herkansing / herexamen.....	20
	Inhalen schoolexamen	21
D.	HERKANSING CENTRAAL EXAMEN	21
E.	BEVORDERING VMBO-TL (T3) EN TWEEDE FASE (H4, A-G4 en A-G5).....	21
F.	DOUBLURE /OVERSTAP ANDERE AFDELING	22
	T3	22
	H4, AG4 en AG5	22
G.	INSTRUCTIE AFNAME (SCHOOL)EXAMEN.....	22
H.	EXTRA TOELICHTING bij artikel 11 onderdeel 6 t/m 10 van het algemeen eindexamenreglement.....	24
	Te laat komen en verhinderd zijn	24
I.	INZIEN EXAMENWERK.....	25
J.	EINDEXAMENBESLUIT EN EXAMENREGLEMENT	25
Schoolexamenperiodes (SE)		26
	Handelingsgedeelte	26
	Praktische opdracht	26
	VMBO-TL.....	26
	Handelingsdeel en sectoropdracht	26
Dataoverzicht.....		27

T3	27
H4, AG4	27
ALGEMEEN VOOR T4, H5, AG6.....	27
T4	27
H5, AG6.....	27
laatste periode voor het centraal schriftelijk examen	28
T4, H5, AG6	28
Centraal schriftelijk eindexamen (CSE) en diploma-uitreiking	28
Algemeen voor T4, H5, AG6.....	28
T4	28
H5, AG6.....	28
Rooster CSE TIJDVAK 1, 2012.....	29
T4	29
H5	29
AG6	29
Tweede tijdvak 2012 centrale examens	30
Toegestane Hulpmiddelen 2012	31
VMBO-TL (T4).....	31
3. Toelichting bij de tabel.....	31
4. Aanvullende opmerkingen.....	32
HAVO en Atheneum en Gymnasium (H5, AG6) 2012	34
4. Toelichting	34
5. Aanvullende opmerkingen.....	36
Inhoud.....	38